



Nőtt a hazai termőterület

Ahogy előre sejthető volt, a cukor világpiaci árának az alakulása itthon is meghozta a kedvet a cukorrépa termeléséhez. A tavalyihoz képest több, mint 60 százalékkal nagyobb területen vetettek cukorrépát a magyar gazdák, ennek megfelelően az itthon előállított cukor mennyisége is a kétszeresére nőhet. Árnyalja a képet, hogy a termőterület egy részén gombás eredetű betegség lépett fel, és hogy több év átlaga alapján, az áremelkedéssel együtt sem volna jövedelmező a termelése. Ennek ellenére Dorogi Árpád, a Cukorrépatermesztők Országos Szövetségének elnöke perspektivikus növénynek tartja a cukorrépát. A szeptember végén kezdődött kampány alkalmából a helyzet értékelésére kértük.

– Idén lényegesen nagyobb a cukorrépa-termőterület, mint tavaly volt. Igaz, 2022-ben érte el az utóbbi évek mélypontját: mindössze 8621 hektáron termeltünk hazai feldolgozásra cukorrépát a Magyar Cukor Zrt. részére. Idén jelentősen, több, mint 60 százalékkal nőtt a területe az előző évihez képest, 13 651 hektáron vártuk a betakarítást. A teljes terület ennél nagyobb, 14 642 hektár. A különbséget jelentő 991 hektáron Horvátországba termelnek az előző évek gyakorlata szerint. Az, hogy a 13 651 hektár terméséből végül mennyi kerül feldolgozásra a Kaposvári Cukorgyárban, majd a kampány során derül ki. Az alföldi, különösen a dél-alföldi területeken ebben az évben is legyengült a cukorrépa a pusztító aszály miatt. Megtámadta a makrofomina, alulról induló gyökérrothadást okozva. A cukorrépa előbb „gumis”-sá válik, majd megbarnul és elrohad, nem lehet belőle cukrot kinyerni. A szeptember közepi adatok szerint 500 hektár károsodott, de azóta kiderült, hogy lényegesen több terület érintett. A Hajdúságban is vannak földek, ahonnan nem lehet betakarítani a répát, vagyis cukor sem lesz belőle. A legnagyobb gond a termelők óriási vesztesége, aminek mérséklése közös feladatunk. A CTOSZ segít a termelőknek, hogy a vis maior bejelentéséhez szükséges igazolást a Magyar Cukor biztosítsa. Ennek birtokában juthatnak hozzá az elkülönített cukortámogatáshoz. Aki időben jelezte és bejelentkezett a kárenyhítésre, várhatóan a kárenyhítési alpból is hozzájut kártérítéshez, hiszen az aszály indította el a cukorrépa legyengülését, megbetegedését. Szeretnénk elérni, hogy a cukorgyár is járuljon hozzá a veszteségek mérsékléséhez, amiről tárgyalást kezdeményeztünk.

Ahol nem ütötte fel a fejét a betegség, ott milyen eredmény született? Elkezdődött-e a cukorgyári kampány a feldolgozás-



Dorogi Árpád: a cukorrépa jelenleg perspektivikus növénynek számít

ra váró, nagy mennyiségnek megfelelően, időben?

– A cukorrépa feldolgozása szeptember 20-án kezdődött, a felújítás miatt a várható mennyiséghez képest későn. Az idén 63 tonnás hektáronkénti átlagterméssel kalkulálunk, szemben az előző évi 45 tonnával. A cukortartalom pedig, reméljük, meghaladja a 16 százalékot. Már most a közelében van és további emelkedése várható. Ebben az évben 860 ezer tonna répa feldolgozását terveztük, de az aszály és makrofomina miatt ez 100 ezer tonnával is csökkenhet. A károsodott terület elérheti az 1500 hektárt. Óriási a termelők kára, az 1 hektár cukorrépa szántóföldi költsége eléri az 1 millió forintot a betakarításig. A veszteséget csökkentheti az elkülönített cukortámogatás, a kárenyhítési alpból való térítés, továbbá a termeltető hozzájárulása. A kiesés ellenére is kétszer annyi cukorrépa feldolgozására kell, hogy sor kerüljön, ami hosszú kampányt feltételez. Így még januárban is lesz cukorrépa-beszállítás és -feldolgozás. A szántóföld szélén a vasútállomáson

várakozó cukorrépának óhatatlanul csökken az értéke. Ennek mértékére csak jövő januárban kapunk választ, ami szintén kedvezőtlen a termelő számára.

Mi minden játszott szerepet abban, hogy ennyire nagy lett erre az évre a termelési kedv?

– A világpiaci tendenciák szerint Európában is magas cukorár alakult ki. Nincs túlermelés, egyensúly van és rendkívüli mértékben megnövekedtek a cukorgyártás költségei. Ezt alátámasztja világszerte az energia, a szállítás és a nyersanyag előállítási költségek növekedése. Ezért indokoltan magas a cukor ára, amelyhez szorosan kapcsolódik a cukorrépa szerződés szerinti ára. A korábbi évekhez képest magas cukorrépaár jövedelemtermelésre ad lehetőséget ebben az évben. Ennek oka, hogy az év elején már láthatóak voltak a gabona és olajos növények piaci problémái, az áresések, és közben a cukorrépa-termelés feltételei javultak. Ez arra ösztönözte az előző években jelentős veszteséget is elszenvedő termelőket, hogy növeljék a cukorrépa-termelés területét, és új termelők is megjelentek a szerződések megkötése során. Természetesen a költségek emelkedése – energia, szállítás, vetőmag és egyéb inputanyagok – miatt jelentős mértékben nőtt a cukorrépa-előállítás önköltsége, ami egész Európában megjelenik a cukor árában. Igaz, az „ársapka” miatt a fogyasztók nem érzékelték a magasabb árat. De a kivezetése óta jelentősen megrágtak a kereskedelemben veszteséggel értékesített cukor. A világpiaci prognózis szerint a cukor ára tartósan magas marad. A cukor árából képződő cukorrépaár is magas az előző évek répaárához képest. Mi azt várjuk, hogy a 2022-es répara 50 eurót meghaladó árat határoznak meg, amelynek egy része tárgyév októberében kerül kifizetésre. Eddig, márciussal bezárólag, 40 eurót kaptak a termelők, és a 2022-es termelésük után még

legalább 10-12 euróra számíthatnak ebben a hónapban.

Az idei termés áráról lehet-e már tudni valamit?

- Ebben az évben van egy jobb minimál-ára a cukorrépának, 45 euró tonnánként, amit 2 euró répaszelet-megváltás és 1 euró ütemezési térítés egészít ki. De ez csak a minimumár, amit felülír a cukorából készített répaár, ami jelenlegi ismereteink szerint legalább ötven euró lesz tonnánként. A hektáronként 60 tonna fölötti terméssel már eredményes lehet a termesztés, amivel végre előrébb léphet a cukorrépa a növények közötti versengésben. Idén a kedvező termesztési körülmények közötti területeken jövedelmező lesz a termelése. De nemcsak Magyarországon jelentkeznek betegségek, hanem Szerbiában, Romániában és Horvátországban is. Ezekben a természetközvetekben több százezer tonna répa eshet ki, amiből nem lesz cukor. Európában jelenleg nincs túltermelés, és a világpiacon sincs érdemi árcsökkenést indokoló túlkínálat, stabilnak látom a jövedelmezőséget ott, ahol megfelelő hozammal tudtak, tudnak termelni. Azonban azt, hogy 3-4 év múlva mi lesz, nem tudjuk ma megítélni. Vélhetően a jobb jövedelem reményében nő az európai uniós cukorrépa-termelés és túlkínálat alakulhat ki, akkor pedig csökken a cukor ára, így a répa felvásárlási ára is, hiszen a piac szabályoz.

Akkor is jövedelmező a kultúra, ha nem kap termeléshez kötött támogatást?

- Termeléshez kötött támogatás nélkül a hazai cukorrépa-termesztés az elmúlt öt évben megszűnt volna, és a kaposvári cukorgyár sem termelne. A jelenlegi elkülönített cukorrépa-támogatás sem olyan mértékű, mint a korábbi években volt, amikor jócskán lecsökkent területen osztották el ugyanazt az összeget, így több jutott belőle 1-1 hektárra vetítve. Összességében kijelenthető, hogy enélkül Magyarországon nem volna jövedelmező a cukorrépa termelése, így indo-

kolt fenntartani. Ez a helyzet akkor változhat meg, ha lényegesen nagyobb termésátlagot tudunk elérni, mint Nyugat-Európában, ahol 80-90 tonna cukorrépát takarítanak be 1 hektárról. Ezzel szemben itt van az előző évi 45 és az idei 63 tonna hektáronkénti termés. Ez az átlagos hozam kevés a jövedelmező termeléshez, tehát szükség van támogatásra. A körülményeket javítja a cukorrépa-terület nagyobb mértékű öntözhetővé tétele. Meggyőződésem, hogy ebbe az irányba kell lépünk annak érdekében, hogy hosszú távon jövedelmezően tudjunk cukorrépát termeszteni az országban.

Az Európai Bizottság adatai szerint 2022 októbere és 2023 júliusa között 390 ezer tonna cukrot importált az EU Ukrajnából - az előző szezon azonos időszakának 25 ezerrel tonnájával szemben. Milyen hatással lehet ez a hazai cukorrépa-termelésre?

- Az Ukrajnából engedélyezett import gyengíti a hazai piacot, csökkenti az árakat. Piaci zavart okozhat, hasonlóan, mint a gabona és olajos növények esetében. Hiányzó cukorellátásunkat a környező országokból eddig is megoldottuk és élelmiszer-biztonsági szempontból megfelelő termékek kerültek a fogyasztóhoz. Európában számos korlátozás mellett természetlik a növényeket. Ma már a fontos és hatékony növényvédő szerekre eseti engedélyeket sem kapunk, míg az említett importra nem vonatkoznak ezek a normák. A piaci zavar sokkal erőteljesebben érinti a cukorrépa-, illetve cukorágazatot. A cukorrépa-termelők könnyen lemondanak a termesztéséről, hiszen mindössze a mezőgazdasági terület 3 százalékát foglalja el, más növényekkel könnyen helyettesíthető. Az elmúlt években komoly áldozatot vállaltak a cukorrépát előállítók, akik nem tudtak jövedelmet termelni ezzel a növényvel. Ezért is csökkent le a termőterület. Amennyiben ezen intézkedés kapcsán ismét előáll az a helyzet, hogy csak veszteséggel tudnak cukorrépát

termelni az ágazatban, annak egyenes következménye, hogy az egyetlen működő magyarországi cukorgyár nyersanyag nélkül marad. Ezzel lemondunk a hazai ellátás 40 százalékáról is. Megítélésem szerint hosszú távon a rövid távú előnyök többszörösét fizethetjük meg.

Az eddig elmondottakat, a klímaváltozást és az öntözött terület lassú növekedését is figyelembe véve milyen jövőt jósol a magyarországi cukorrépa-termelésnek?

- Ha két évvel ezelőtt kapom ezt a kérdést, biztosan borúsán láttam volna a jövőjét. Most azonban, hogy a világpiacról és az európai piacról is eltűnt a cukorfelesleg, inkább keresleti a piac, emiatt jelentősen, 60-70 százalékkal emelkedett a cukorrépa ára. Ma perspektivikus növénynek látom. Ez az egyik olyan kultúra, aminek az öntözésével többletjövedelem realizálható, az ország csapadékosabb részein pedig öntözés nélkül is a nagyobb termelési értéket és eredményt adó növény. Amíg nem lesz jelentős túlkínálat a világpiacon és az európai piacon, addig Magyarországon is van jövője a cukorrépának, hiszen cukorhiányos piacon vagyunk. Magyarország a cukorszükeglete körülbelül 40 százalékát termeli meg. Meggyőződésem, hogy fenn kell tartani az egyetlen cukorgyárunkat, hogy legyen hazai termelés, mert a megszűnése esetén még drágábban jutunk cukorhoz. Ezt pedig nemcsak a fogyasztók érzik meg, hanem az ipari felhasználók is.

Mai szemmel hogyan ítéli meg a cukorkvóta kivételét, pontosabban a hatásait?

- Az intézkedés hatására megszűnt a túlkínálat, lecsökkentették vele az Európai Unió cukortermelését. Igaz, hogy a cukor védővámja is megszűnt, de ennek következtében a 631 eurós cukor ára 404 euróra csökkent. Az európai fogyasztók akár hálásak is lehetnek az intézkedésért, mert az utóbbi évtizedekben olcsóbban jutottak cukorhoz, sokszor még annál is olcsóbban, mint amennyi az európai előállítási költsége volt. A túltermelés és a túlkínálat megszűnésével viszont megfelelő árszint alakult ki, 404 euróról 900 euró fölé emelkedett a cukor ára. A jelenlegi költségek tekintetében ez indokolt. Ma a tengerentúli cukor sem nyomja az európai piacot. Lehet, hogy ez a helyzet nem jó a fogyasztóknak, de a cukorgyártóknak és a cukorrépa-termelőknek igen, hiszen megtérülnek a költségeik és ezzel fenntarthatóvá válik a répacukor előállítása.

Bárdos B. Edit

